

MESLEK 120 NCI YILDÖNÜMÜNÜ KUTLADI

Prof. Dr. A. Nevzat TÜZDİL

23 Aralık 1955 günü, Veteriner hekimliği tahsilinin 120 nci yıldönümü idi. O gün meslek bütün yurttta tek bir kalb halinde çarptı. Meslekdaşların daha toplu bir halde buldukları Ankara, İstanbul ve Konya gibi büyük şehirlerimizde bu yıldönümü içten bir heyecanla kutlandı.

Bugün Ankara Üniversitesinin bir fakültesi olarak en modern binalar ve tedris vasıtaları içinde çalışmakta olan fakültemiz, bundan 120 yıl önce 1835 senesinde İstanbul'da ikinci Sultan Mahmut tarafından açılmış olan birinci okulunda bir kaç talebe ve bir hoca ile işe başlamıştı. 1935 senesinde Moltke, ordumuzda islâhat yapmak üzere ikinci Sultan Mahmut tarafından davet edilmişti. Moltke islâhat programını hemen 1935 yılında hazırlamış ve Padişaha sunmuştu. Neler yapılmak lâzım geleceğini ve müteakip senelere de teşmil edilecek ne kadar çalışma varsa bunların esas hatlarını 1935 senesinde teklif etmiştir. İşte bu arada bir Veteriner okulunun açılması düşüncesi de, bütün diğer prensiplerle birlikte bu yıl zarfında karar altına alınmıştır. Esasen ordudaki hayvanların hastahıkları, husule gelen kayıplar böyle bir mektebin açılması ihtiyacını çoktan duyurmakta idi. Onun için ilk faaliyet programı içine bu konu da alınmıştı.

Hicri, rumî arabî ve Milâdî tarihlerin karşılaştırılırken bir yanlışlığa düşülerek ilk Veteriner okulunun 1943 senesinde açılmış olduğu zannedilmiştir. Fakat değil 1943, 1842; hattâ 1841 de bile artık ikinci Sultan Mahmut hayatta değildi. Sultan Mahmudun vefatı 1255 (1839) senesindedir. Moltke de 1839 senesi nihayetlerinde memleketine avdet etmişti. Şu halde 1943 veya 1842, 1841 hattâ 1840 senesinde dahi okulun olması bahis konusu değildir. Fakat Moltke'nin 1935 de memleketimize geldiği ve surf Veteriner okulunda hocalık etmek üzere Moltke tarafından davet edilen Godlowskinin de aynı tarihte yurdumuza geldiği, tarihçe malûmdur. Mektep de 2. Sultan Mahmut tarafından açılmıştır. 1936 senesinde de aşağıda zikredildiği veçhile ilk Türk veterinerimiz orduda hizmette görülmekte ve kolağalığa kadar yükselmiş olduğu da harbiye dosyalarında mukayyettir. Bu sebeplerle 1842 -1840 tarihlerinin mesleğin ilk okulunun açılış tarihleriyle hiç bir münasebeti yoktur. Bütün tarihî kayıtlar ilk veteriner okulunun da 1835 tarihinde tesis edildiğini meydana koymaktadır. Bu hususta bazı tereddüdler husule gelmekte ve muhterem meslektaşımız Muzaffer Bekman'ın kıymetli kitabında belirttiği açılış

tarihi öne sürölmektedir. Fakat bizzat Muzaffer Bekman tarih tahmininde bir hataya düşöldüğünü kabul ederek gazetelerdeki muhtelif neşriyatı ile 1835 yılı kendisinin de kabul etmiş olduğuna memnuniyetle şahid olmaktadır. Bu itibarla artık tarih hususunda tereddüde düşmemek lâzımdır. Mesleğin bu sene kutladığı yıldönümü 120 nci yıldır. İşte Moltke'nin memleketimize gelmiş ve çalışmağa başlamış olduğu 1835 yılında Padişah ilk mektebin açılmasına müsaade etmişti. Bu tarihe kadar ordu hayvanları da tıpkı halkın hayvanlarında olduğu gibi amprik tedavilere tâbi tutulmakta ve hasta hayvanlar özellikle nalbantlar tarafından tedavi edilmekte idi. Fakat bu şahısların hiç bir bilgiye dayanmayan tedavi şekilleri çok fena neticeler vermekte olduğundan keyfiyet dükkati çekmiş ve hayvan tedavisinin ancak bir hekim veteriner tarafından yapılabileceği göz önüne alınarak bir mektep kurulmasına karar verilmiştir. Veteriner hekimlerinin ancak bir mektep tahsili ile yetiştirilebilecekleri fikri, o güne kadar Avrupa'da tesis edilmiş bulunan veteriner okullarının vermiş olduğu ilhamlardan doğmuştur. Bilindiği gibi dünyanın ilk veteriner okulu Fransa'da Lyon şehrindedir 1763 yılında yani bizden 72 sene evvel kurulmuştu. Bu okuldan sonra Avrupa'nın muhtelif memleket ve şehirlerinde 42 mektep açılmış bulunuyordu. Bu mekteplerden mezun olan veterinerlerin bir ilim ve fen bilgisi ile hayvanların sıhhatleri üzerinde nasıl durdukları ve ne şekil tedavi formları tatbik ettikleri görölmekte idi. Bu sebeple amprik usullerle ve müsbet ilimlere dayanmadan hayvan sağlığı ile meşgul olmanın mümkün olamayacağı anlaşılarak Osmanlı Devleti ordusundaki hayvanların hastalıklarıyla meşgul olmak gayesiyle ilk mektep açılmıştı. Dünyanın 43 üncü mektebi olarak açılmış olan Türkiye'deki bu ilk mektebe **Moltke'nin** delâletiyle Almanya'dan Veteriner **Godlowski** getirilmiştir. Fakat bu mektep için ayrılan talebeler ordu erlerinden ayrıldıklarından ve ilk tahsili dahi görmemiş olduklarından Veteriner Hekimliği bilgilerini kavrayamamışlar ve bu yüzden mektebin kapatılması mecburiyeti hasil olmuştur. **Godlowski** de, memleketine iade edilmiyerek ve bir Veteriner Hekim olarak orduya alınmıştır.

Yalnız bu ilk okula alınmış olan **Musa oğlu İbrahim Kastamoni** adındaki bir er, biraz okuma yazma bildiğinden öğretilenleri kavrayabilmiş ve istidadi de göröldüğünden **Godlowski'nin** yardımıyla bir veteriner orduya alınmıştır. İstanbul alaylarında vazife görmekte olan **Godlowski'nin** yanında bir müddet staj gördükten sonra başlıbaşına bir veteriner hekim olarak orduya kabul edilmiştir. Hattâ bu zat 12 Kasım 1872 de Kolağası'lığa (birinci binbaşılığa) kadar terfi ederek 4 üncü orduda birinci topçu alayı veterinerliğine tâyin edilmiştir. Bu husustaki kayıtlar askerî veteriner sicil dosyalarında mevcuttur. Bu suretle Türk ordusunda 1835 senesinden itibaren bir cenebi diğerî Türk olarak ilk iki veteriner vazife gömmüşlerdir. Fakat oduda veteriner ihtiyacı gitikçe fazlalaşmaya başlamış ve yeniden bir veteriner okulu açılması düşünölmüştür. Aradan 14 sene kadar bir zaman geçmiş ve **Sultan Mecit** tarafından

1849 senesinde Harp Okulunda bir veteriner sınıfı açılmıştır. Gerçek olarak Veteriner hekimliği tahsiline bu sınıfta başlamıştır. Bu ilk sınıfı on talebe teşkil etmekte idi ve bunlar Harp Okulu talebelerinden kur'a ile ayrılmışlardı. O zaman Türkiye Harp Okulu - bugün dahi bir kışla olarak tam bir halde muhafaza edilmekte olan - Maçka kışlasında idi. Bu itibarla denilebilir ki, Türkiye'de esaslı bir şekilde veteriner tahsiline başlandığı tarih 1849 dur. Mektebin teşkilât ve tedrisatının modern bir şekilde yürümesi için **Sultan Mecit** o zaman Harp Okulunun Nazırı olan **General Galip**'i incelemelerde bulunmak üzere Londra'ya göndermişti. (1) **General Galip**'in Londra Veteriner okulunu tetkik ederek avdetinden sonradır ki, Harbökulunda özel bir sınıf içinde Veteriner tahsili yapmakta olan bu talebelere modern bilgiler öğretilmeğe başlandı. Bu sınıf için Paris'den **Dobroka** isiminde hoca olarak bir veteriner hekim getirildi. Bu zata Harbökulu suvari sınıfından birincilikle çıkmış olan **Mehmet Refet** isminde bir genç tercüman olarak verildi. **Dobroka** talebeye birinci sene zarfında Anatomi ve eşkâl derslerini gösterdi. Generalliğe kadar yükselmiş olan **Mehmet Refet Dobroka**'nın derslerini tercüme ederken kendisi de veteriner ilmini tahsile ve kavramaya başladı. Bu sebeple kendisine (**Kurmay Veteriner Mehmet Refet Paşa**) ismi verildi. Bu zat Türk Veteriner mesleğinin ilk tercüme eserlerini meydana koydu. Bundan sonra mektep bir kaç defalar Harpökulundan ayrılmış, tekrar birleşmiş, Tıp Okulu ile aynı binalarda bir müddet tahsile devam etmiş ve nihayet Selimiye'deki müstakil binasına kavuşmuştu.

(1) Harpökulunun Başkanlarına, (Mektep nazırı) adı verilirdi. Müdür vazifesini görürlerdi. Sonradan askerî idâdilerde de teşkil edilen (Ders nazırlığı), aynı bir vazifedir ve bunlar ders müfettişleridir. Harpökulunda 19 nazır çalışmıştır. Bunların ayrıca muavinleri (nazır muavini) de vardı. Mektebin (Dahiliye Müdürleri) de mevcuttu ki bunlar idarî işler ve özellikle talebe disiplini ile vazifeli idiler. Bu vazife sivil ve askerî veteriner okullarında, fakülte oluncaya kadar mevcuttu. Harpökulunun son ve ondokuzuncu nazırı, Erzurumlu Şevki Paşadır. Harpökulunun bugünkü gibi, bir alay teşkilâtı haline konulması ilk defa bu tarihte düşünüldü. Fakat buna o zaman muvaffak olunamadı. Yalnız nazırlıklar lağvedilerek 1904 yılında mektep başkanına (müdürlük) payesi verildi. İlk müdür Tefik Paşadır.

İlk Sivil Veteriner okulu da Halkalı'da 1888 tarihinde tesis edilmiştir. Bu mektep Halkalı'dan Cinci meydanındaki bir binaya, buradan Sultanahmetteki binasına ve orada da, Sivil ve Askerî mektepler birleşerek Selimiye'deki binada tahsile başlamıştı. Ankara'daki binasına 1933 senesinde Selimiye'den nakledilerek Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünün ve 1948 de de Ankara Üniversitesinin bir fakültesi haline geçmiştir.